

בע"ה תמוז תשפ"ב (אוגוסט 2022)

חוזר מפמ"ר תנ"ך על-יסודי – לקראת שנת הלימודים תשפ"ג

לכבוד המפקחים,

מנהלי בתי הספר, האולפנות והשיבות,

רכזי המקצוע ומורי התנ"ך

שלום רב!

התנ"ך הוא ספר היסוד של עם ישראל. גיבוריו הן דמויות מופת לאורן צועד העם היהודי מזה אלפי שנים, ותכניו מעצבים את חיי האומה – אמונותיה, שאיפותיה, תקוותיה והלכותיה ביום חול ובמועד. שיבת עם ישראל לארצו, ארץ התנ"ך, וחזרתו לבמת ההיסטוריה כעם, כמו גם הפיכת הלשון העברית לשפתו המדוברת, מהווים הזדמנות לבניית קומה נוספת של הבנה חיבור והזדהות עם תכניו של ספר הספרים בימינו.

לאור הנחות יסוד אלו, אנו שואפים לכך שהוראת התנ"ך תחולל ותכונן את זהותם של תלמידינו. שאיפתנו היא שבוגרי החמ"ד יסיימו שנים עשרה שנות לימוד כאוהבי תנ"ך, בעלי סקרנות ותשוקה ללמוד תנ"ך ובעלי מיומנויות המאפשרות להם לממש את אהבתם ללימוד תנ"ך. חוויה לימודית חיובית, משמעותית ומשמחת בבית הספר תעודד אצלם רצון להמשיך ולעסוק בלימוד תורה באופן עצמאי, גם לאחר סיום הלימודים. רצוננו הוא שלימוד התנ"ך יהווה עבור תלמידינו מקור נביעה לחיים מקושרים לדבר ה'.

במהלך שנה זו נפגשנו בשיתוף עם המפקחים במחוזות עם מנהלים רבים. הצענו חשיבה משותפת על הדרכים בהם ניתן לחזק את מקום הוראת התנ"ך בבית הספר ואת כוח השפעתו בבניית הזהות של התלמידים. הרגשנו כי המנהלים והמפקחים שותפים עמנו ברצון לבסס את מעמדו של ספר הספרים בבתי הספר. אנו מודים על שיתוף הפעולה בהווה ובעתיד, ומצפים להמשיך לפעול יחד להרמת קרנה של תורתנו הקדושה.

על רגל אחת... אנו סבורים שחיוזוק מעמדו של ספר הספרים בבתי הספר עומד על שתי רגליים. הרגל האחת היא הוראה מקצועית ואיכותית בכיתות, הרגל השנייה קשורה במקומו של התנ"ך במרחב הבית ספרי. חידונים, ערבי לימוד משותפים להורים ולילדים, המחזה, תחרויות, תערוכות, ציון סיום לימוד החומשים ועוד ועוד, מחזקים בלב תלמידינו את ההבנה על מרכזיותה וחשיבותה של התורה בחיינו.

שרת החינוך מובילה מהלך של התחדשות הלמידה של כלל תחומי המח"ר (מורשת, חברה ורוח) מתוך הבנה שתחומים אלו הם בעלי פוטנציאל ליצור חוויות למידה עמוקות, מעוררות חשיבה, השראה ורלוונטיות לעולם הלומדות והלומדים המפתחת זהות ושייכות. תלמידי העל יסודי מסוגלים, לא רק להשיג בקיאות בתכנים הנלמדים במקצועות המח"ר, אלא גם לחשוב ולדון בהם, ללמוד אותם באופן עצמאי ויצירתי, ולהציג את מחשבותיהם ורעיונותיהם המתגבשים בכתב ובע"פ.

מטרת רפורמת התחדשות הלמידה היא לממש את הפוטנציאל הגלום בלימודי המח"ר, ולאפשר למורים ותלמידים לתת ביטוי משמעותי לתכנים הנלמדים. מערכת החינוך מגדילה מחד את הבחירה וההתאמה של תכני הלימוד ללומדים ומאידך מעוניינת להבטיח את מימוש הפוטנציאל של כלל התלמידים במערכת. אין ספק כי בתוך כלל לימודי המח"ר, יש לתנ"ך מקום של כבוד בעיצוב זהות תלמידינו.

בחוזר מפמ"ר תמצאו מענה לשאלות וסוגיות שונות העוסקות בשאלת התחדשות הלמידה המתחילה בשנה הבאה בכתות י' והלאה בכיתות יא - יב בשנים הבאות.

כתות יא – יב בתשפ"ג וכיתה י"ב בתשפ"ד אינן כלולות בתכנית ההתחדשות וימשיכו במסלול לימודיהם כפי שהיה עד כה.

מרובים המקורות בחז"ל המאדירים את חשיבותם של מלמדי (ובדורות האחרונים גם מלמדות) התורה. כל המלמד את **בן חבירו תורה** זוכה ויושב בישיבה של מעלה (בבא מציעא פ"ה, ע"א), ... מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו (סנהדרין צ"ט, ע"ב), ... מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו (מדרש לקח טוב, פרשת במדבר). זכות גדולה ואחריות גדולה היא לנו להיות חלק ממלמדי התורה בעם ישראל.

אני מודה לכם המורים הנמצאים יום יום עם התלמידים, מלמדים אותם, לומדים איתם, מחנכים אותם ופועלים על מנת לקרבם ולחברם לתורת ה'. אני מודה למדריכי התנ"ך הפרוסים ברחבי הארץ על עבודתם המסורה בליווי המורים בבתי הספר ובפעילויות רבות ושונות.

בתפילה שנזכה להגדיל תורה ולהאחיבה,

ד"ר איילת סיידלר

מפמ"ר תנ"ך בחמ"ד

א. מסמכי יסוד מעודכנים לתשפ"ב

באתר תנ"ך ממ"ד תמצאו את מסמכי היסוד הנדרשים לשנת הלימודים תשפ"ג. מצורפת כאן רשימת קישורים למסמכים באתר.

תכנית הלימודים לתלמידי החטיבה והתיכון בשנת תשפ"ג

תכנית הלימודים לעולים חדשים תלמידי חטיבה ותיכון

מתווה שינויים בתכנית הלימודים הכולל מבנה ההבחנות ב 3 וב 5 יח"ל החל מכיתה י' תשפ"ג

בשורות הבאות נתייחס באופן כללי לתכנית הלימודים בחטיבה ובתיכון וניתן דגש להבהרת הנתבים בתכנית התחדשות הלמידה.

ב. הוראת תנ"ך בכיתות החטיבה ז-ט

כיתות החטיבה תלמדנה **בכיתה ז** - חומש בראשית ויהושע שופטים; **בכיתה ח** - חומש שמות ושמאל א; **בכיתה ט** - חומש ויקרא ושמאל. מספר השיעורים שיש להקדיש לכל נושא בספרים אלו והפנייה לשיעורים המתאימים ביחידות ההוראה שבאתר מפורטים בתכנית הלימודים. על מנת שלא לגרור פערים משנה לשנה אנו ממליצים בכיתות שלא סיימו את החומשים וספרי הנביא בשנה החולפת להקדיש לא יותר מ 2 - 3 שיעורים להשלמת פערים בשנה החדשה. ההשלמה תכלול את עיקר התוכן החסר ולאחר מכן יש להמשיך ולעסוק בלימוד הספרים על פי התכנית הלימודים. מסמך לתכנון הלמידה בחטיבה יועלה בקרוב לאתר.

רוב בתי הספר מקצים בכיתות החטיבה לפחות 4 ש"ש ללימוד תנ"ך ויש המקדישים לכך אף יותר שעות. המלצתנו לבתי ספר (שלצערנו הרב) מקצים רק שלוש שעות להוראת תנ"ך היא שיארגנו את הלמידה כך שמתוך כ 90 שיעורים המוקדשים להוראת תנ"ך בשנה (30 שבועות X 3 שעות בשבוע), 60 השיעורים הראשונים יוקדשו להוראת חומש ו 30 השיעורים שאחריהם להוראת נביא. בהוראת שעה נ"ך בשבוע קשה ואולי אף לא ניתן לייצר רצף לימודי משמעותי, ולהקנות ידע ומיומנויות.

יחידות הוראה מקוונות המקיפות את תכנית הלימודים השלימה לחטיבת הביניים, חומשים ונביאים, מצויות באתר. יחידות ההוראה "יושבות" על גבי פלטפורמה דיגיטלית חדשנית. כל יחידת הוראה כוללת סדרה של כחמישה שיעורים הבנויים סביב **רעיון גדול מרכזי**. מורים ומדריכים מומחים בתחום הדעת בונים את היחידות המציעות פרטי הוראה לכל שיעור, ונותנים רעיונות והשראה להוראה מעשירה. בכל פריט הוראה מוטמעות מיומנויות מרכזיות שאנו מבקשים להקנות לתלמידים, ערכים שהלימוד מזמן עיסוק בהם והצעות לפרקטיקות מגוונות להוראה. אתם מוזמנים לבחור בין הפריטים, לפי **שיקול דעתכם**, את המתאימים ביותר, לתלמידים שלכם. לצד יחידות ההוראה יעמוד לרשותכם מחולל הוראה, אליו תוכלו לגרור את הפריטים שבחרתם, לערוך אותם ולהפוך אותם לשיעורים מסוגים שונים: פנים אל פנים, ושיעורים מקוונים ללמידה מרחוק סינכרונית וא-סינכרונית. את השיעורים שהכנתם תוכלו לשמור בסביבה אישית שלכם ולחזור אליהם בכל עת. אנו ממליצים לכל המורים להכיר את היחידות לבסס ולהעשיר בהם את שיעוריהם.

ג. כיתות י' נתיבי התחדשות הלמידה וחידושים בתכנית הלימודים

ג1. **נתיבי התחדשות הלמידה בכיתות י' החל מתשפ"ג** (ובהמשך כיתות י"א החל מתשפ"ד וכיתות י"ב החל מתשפ"ה)

לימוד יחידות הבסיס (יחידות א-ג בחוזר מתווה שינויים בתכנית הלימודים) במסגרת התחדשות הלמידה יוכל תלמיד ללמוד את **יחידות הבסיס** בארבע נתיבים אפשריים. נציין כי תכנית הלימודים אינה משתנה מנתיב לנתיב (למעט חירות מסוימת המוענקת למלמדים בנתיב שותפי פתוח). ההבדל בין הנתיבים מתבטא בדגשים שונים בדרכי הלמידה וההערכה.

[1] נתיב ההבחנות החיצונית

תלמיד החמ"ד חייב לבחור בנתיב **הבחנות חיצונית באחד** מן המקצועות תנ"ך או תושב"ע. ללא הבחנות חיצונית באחד ממקצועות אלו לא יהיה התלמיד זכאי לתעודת בגרות. בנתיב ההבחנות החיצונית יוערך התלמיד באופן בית ספרי בכיתה י' וייבחן בנוסף בשתי בחינות חיצוניות, אחת בכיתה י"א (תשפ"ד) ואחת בכיתה י"ב (תשפ"ה). **בשונה מהקיים היום הבחינה ביחידות הבסיס תהיה אחידה** - שאלון 2381 בכיתה י"א ושאלון 2371 בכיתה י"ב. (לא תקיים יותר הבחנות בשאלונים 2581 ו 2571. בתכנית הלימודים יוסבר בפירוט השינוי במבנה ההבחנות ובתכני יחידות ההגבר). פרטים נוספים על מבנה ההבחנות החדש בחוזר מתווה שינויים בתכנית הלימודים.

[2] נתיב למידה מתחדשת

בנתיב זה יוערך התלמיד באופן מבוקר בשתי משימות מבוקרות ובשני מבחנים מבוקרים. המשימות המבוקרות, אחת אישית ואחת זוגית או קבוצתית, ייבחרו מתוך שבע מטלות שיוצגו בפני המורים. המבחנים המבוקרים ייכתבו על ידי המורה בתבנית שתקבע מראש. המורה ישלב במבחן גם שאלות ממאגר. המשימות והמבחנים המבוקרים ייכתבו במערכת מקוונת, ייבדקו על ידי המורה, ויבוקרו על ידי בקר חיצוני באופן מדגמי ואקראי. הבקר יעריך את איכות ביצוע המטלה ואת ההתאמה שבין איכות זו להערכת המורה. בנוסף יבחנו התלמידים בשני מבחנים מבוקרים. המורה יבדוק את המבחנים ויעלה אותם לבקרה חיצונית באופן דומה להעלאת המטלות. לרשותכם **סרטון** המציג את המשימות.

בנוסף, לנוחיותכם פותחה פלטפורמה מקוונת בשם **"הכוורת על יסודי"** - המציעה יחידות ממוקדות העוסקות בסוגיות גנריות ודיסיפלינריות ומאפשרות כמובן צבירה לגמול.

בהקשה על משבצת **כאן מתחילים** ניתן לצפות ביחידות המבוא אשר מסבירות את עיקרי הרפורמה ואת שלושת הנתונים בלימודי היסוד. ביחידות המבוא תקבלו הסבר מקיף לכל נתיב בנושא הוראה- למידה - הערכה (למידה מתחדשת, למידה דיגיטלית, מורים מובילי פיתוח). יחידות המבוא יסבירו וידגימו את המשימות המקוונות ביחידות הבסיס (הקרויות גם לימודי היסוד). לנוחיותכם - ביחידת המבוא --- התחדשות הלמידה מחשבים מסלול מחדש - ניתן לגשת למסך שלב לימודי היסוד ללחוץ על נתיב למידה מתחדשת ולהקליק בסרגל הימני על שלב 3 כדי לצפות במשימות הביצוע. המשימות המלאות בכל תחום דעת ישלחו במהלך הקיץ בשילוב הנחיות מפורטות מהמפמ"רים.

משקלם של שתי המשימות המבוקרות ושני המבחנים המבוקרים בציון הסופי של התלמיד הוא 60% (משימת ביצוע אישית 15%; משימת ביצוע קבוצתית 15%; שתי בחינות 15% כל אחת) בנוסף יוערך התלמיד באמצעות מבחנים ומטלות ביצוע על ידי המורה. מגוון מטלות ביצוע באתר תנ"ך הועלו למורים לבחירתם ולשימושם. **משקל הממוצע של מטלות המורה בציון הסופי של התלמיד הוא 40%**. את המטלות יש להגיש במהלך שלושת שנות הלימודים י - י"ב. אין להגיש יותר ממטלה אחת במחצית. חלוקת המשימות לשלוש שנים דורשת ארגון וחשיבה. באתר תוכלו למצוא קישור למסמך תהליך תכנון הוראה למידה הערכה. תכנון זה אמור לסייע למורים ולרכזים לארגן את הלמידה ואת ביצוע והגשת מטלות ברצף שנות הלימודים י - יב.

[3] **נתיב שותפי פתוח**

נתיב שותפי פתוח מיועד לבתי ספר המעוניינים לפתח דרכי הוראה למידה והערכה חדשניים בליווי ובפיקוח מפמ"ר וצוותו. האפשרות להצטרף לנתיב זה לשנת תשפ"ג הסתיימה, המעוניינים יוכלו לבקש להצטרף לנתיב זה לקראת תשפ"ד.

[4] **נתיב דיגיטלי**

בכוונתנו לפתח נתיב למידה דיגיטלי לקראת שנה"ל תשפ"ד. עדכון על נתיב זה והכשרת מורים להוראתו יפורסמו במהלך שנת הלימודים הקרובה.

בחירה בנתיבים השונים

בית ספר יכול להחליט על נתיב שונה לתלמידים שונים באותה השכבה. עם זאת הנתיב בו בחר ביי"ס עבור התלמיד בכיתה י' ילווה את התלמיד לכל אורך שנות הלימוד (י-יב) ולא יהיה ניתן לעבור מנתיב לנתיב. (בכל נתיב דרכי ההערכה הן שונות. מעבר מנתיב לנתיב ידרוש השלמת כל חובות הנתיב לאורך שלושת שנות הלימוד!).
בכל נתיבי הלימוד יכתוב התלמיד בהגיעו ליי"ב עבודה. פרק בעבודה יהיה בתחום לימודי התנ"ך. העבודה תוערך על ידי מעריך חיצוני. העבודה נחשבת לחלק מן הלימוד של יחידות הבסיס.

שימו לב – **ניתן להתחיל את שנה"ל תשפ"ג ולהשתהות מעט בהכרעה באשר לבחירה בין שני הנתיבים – הבחנות חיצוניות או התחדשות למידה.** בכל מקרה יש להתחיל ללמד חומש במדבר וספר מלכים ולהעריך תלמידים באמצעות מבחנים ומטלות ביצוע. עם זאת מכיוון שנתב הלמידה משפיע על מבנה ההערכה ועל דרכיה, ראוי שהנתיב יוכרע לכל המאוחר לקראת חנוכה.

ג2. חוזר הנחיות והתאמות להתחדשות הלמידה עבור אוכלוסיות ייחודיות ייצא מהמנהל הפדגוגי ויועלה במרחבים המקוונים של האגפים הרלוונטיים (שח"ר, עולים, חנ"מ, לקויות למידה)

ג3. הוראת ספר מלכים בכיתה י'

החל משנה"ל תשפ"ג, ילמד ספר מלכים בכיתה י'. בהוראת מלכים בית ספר יוכל לבחור להשתמש [ביחידה המקוונת במלכים](#). במקביל נפרסם במהלך הקיץ באתר יחידות הוראה שיוכלו לסייע למורה בהוראה בכיתה פנים אל פנים. רשימת הפרקים בספר מלכים שתלמד בכיתה י מצויה בחוזר תכנית הלימודים.

ד. כתות י"א - י"ב בשנה"ל תשפ"ג

כתות י"א - י"ב ממשיכות ללמוד בתשפ"ג את תכנית הלימודים שנלמדה בתשפ"ב. פירוט התכנית מופיע בתכנית הלימודים לתשפ"ג.

ד1. הערכה חיצונית והערכה בית ספרית בתנ"ך בכיתות יא – יב תשפ"ג

מספר סך בחינות הבגרות שיש להיבחן בכיתות י"א- י"ב נשאר כמו במתווה הקורנה. לפיכך חובה להיבחן בבחינה חיצונית אחת באחד מתחומי הדעת – תנ"ך, תושב"ע, אזרחות היסטוריה. בחינות בגרות ברמת הגבר (5 יח"ל) בכל תחומי הדעת החל מתשפ"ג הם בהבחנות חיצונית בלבד, לכן תלמיד שלומד בכיתה י"א בתשפ"ג ורוצה להיבחן ב5 יח"ל בתנ"ך חייב לעשות זאת בהבחנות חיצונית (שאלון 2581 בי"א ושאלון 2571 בי"ב בתשפ"ד).

תלמידי י"ב בשנת תשפ"ג שנבחנו בהבחנות בית ספרית בשאלון 2581 בכיתה י"א בתשפ"ב, יוכלו להמשיך ולהיבחן בהבחנות בית ספרית בשאלון 2571 בשני תנאים:

1. זוהי בחינת ההגבר הפנימית היחידה שלהם.
2. הם נבחנו ברמת הגבר בבחינה חיצונית בתחום דעת אחד לפחות.

ד2. הוראת קהלת ורות

בשנת הלימודים הקודמת, לפני שידענו שעתידה להיות רפורמה, הצענו שתכנית הלימודים תתחדש בספרי לימוד קהלת ורות. לאור החידושים הרבים הצפויים לנו בשנה הקרובה, תכנית זו נגזרת לעת עתה. ככלל, נשתדל למעט ככל הניתן בשינויים שאינם הכרחיים או נובעים ישירות מרפורמת התחדשות הלמידה, על מנת לאפשר למורים להסתגל לחידושים הקשורים ברפורמה.

ד3. מיקוד, חוקי מענה וזמן הבחנות

בשנים האחרונות בעקבות מגיפת הקורונה, נקבעו חוקי מענה חדשים, הוארך זמן הבחינה, ונקבע בהתאם למצב המגיפה במהלך השנה מיקוד מסויים של החומר. לעת עתה משרד החינוך לא הוציא הנחיות לגבי בחינות חורף וקיץ תשפ"ג. נקווה שתופעות כמו בידוד המוני וסגירת מערכת החינוך לא תחזורנה על עצמן בשנת הלימודים הקרובה. בכל מקרה אחר חלילה – נעדכן נפעל על פי הנחיות המשרד.

4. אפשרות להבחנות במועד חורף 3 יח"ל כיתה י"א

החל מתשפ"ג ניתן לכלל התלמידים בכיתה י"א להיבחן בשאלון של 3 יח"ל במועד חורף וכבעבר במועד חורף י"ב. ראו עדכון בנושא [באתר אגף בחינות](#).

ה. יחידות ההגבר במתווה הלמידה החדש החל מכיתה י' תשפ"ג (יחידות ד-ה בחוזר)

ללא קשר לנתיב בו ילמד ויוערך התלמיד ביחידות הבסיס החל מתשפ"ג, יכול כל תלמיד להיבחן ברמת הגבר הן בתנ"ך הן בתושב"ע. המציאות החדשה של נתיבים שונים מחייבת שינוי במבנה ההבחנות של יחידות ההגבר ותכניהן. פרטי השינוי מוצגים בחוזר מתווה שינויים בתכנית הלימודים במלואם וכן יוצגו ויובהרו למורים במפגש שיוקדש לכך בתחילת שנה"ל תשפ"ג.

הנבחנים ברמת 5 יח"ל יוערכו באופן בית ספרי על שני נושאי הגבר (0.8 יחידות לימוד) וכן יבחנו במבחן בקיאות חיצוני (1.2 יחידות לימוד). נושאי ההגבר הם הנושאים שנלמדו עד כה: אחד מארבעת נושאי ההגבר (דמויות, רש"י רמב"ן, קום והתהלך, ארבעת נביאי הפרק) ויחידת הגמול לה נצרף את ספר יונה.

המלצתנו היא לארגן את הלמידה לקראת הבחנות ברמת הגבר באופן הבא:

בכיתה י' בנוסף ליחידת הבסיס (במדבר ומלכים) ילמדו התלמידים נושא הגבר אחד ויוערכו בו בהערכה בית ספרית.

בכיתה י"א בנוסף ליחידת הבסיס (בראשית ונביאים) יבחנו התלמידים ביחידת הגבר חיצונית בבקיאות בנביאים ראשונים וירמיה. יחידה זו היא יחידה חדשה ולראשונה יבחנו בה תלמידים בקיץ תשפ"ד.

בכיתה י"ב בנוסף ליחידת הבסיס (דברים נביאים) ילמדו התלמידים את יחידת הגמול שלה יצורף ספר יונה ויוערכו בה בהערכה בית ספרית.

פרטים נוספים על יחידת ההגבר החיצונית ימסרו בתחילת שנת הלימודים הקרובה. כוונתנו היא שרמת היחידה והיקפה יתאימו לרוב תלמידי החמ"ד. ברצוננו להגדיל את היקף לימוד התורה בבתי הספר, ולשם כך ברור לנו שרמת הלימוד צריכה לכוון לרוב התלמידים.

כאמור, המלצתנו היא להיבחן ביחידת ההגבר החיצונית בבקיאות בכיתה י"א, עם זאת, הדבר נתון לשיקולו של בית הספר.

ו. עולים חדשים

תוכנית הלימודים:

חומרי הלימוד לעולים החדשים ברוב ספרי התנ"ך נמצאים [בחומרי הלמידה לעולים חדשים](#)

חומרי לימוד אלו מבוססים על החומר הנלמד על ידי התלמידים הוותיקים. חומרי לימוד אלו, הכוללים פרשנות והעמקה, מחייבים לבחינת הבגרות.

אנו ממליצים לתלמידים עולים המסוגלים לכך, להיבחן בבחינת הבגרות הרגילה ולקבל בונוס של 10 - 15 נק' בהתאמה לרמת הבחינה. לפרטים ראו [זכויות עולים](#)

מדריכת העולים החדשים היא נעמי פרקש, ניתן לפנות אליה בשאלות במייל נעמי פרקש nomi6732@gmail.com

ז. חוברות לימוד בחינוך העל יסודי

על פי החלטת ועדת מקצוע אין אנו מאשרים חוברות לימוד להוראה בכיתות ז' ומעלה. משרד החינוך מבצע פיקוח ואכיפה כנגד בתי ספר שרוכשים ספרי לימוד לא מאושרים, ראו חוזר מנכ"ל [בקישור](#) הבא סעיף 16.

אנו ממליצים למורים בכיתות י"א – י"ב שלא להדפיס את תכני האתר ולצרפם לחוברת. לימוד חי ותוסס מתקיים בעיון של התלמידים בתנ"ך, בביצוע מטלות שונות ומגוונות ובדיון ער בו מעורבים התלמידים במהלך הלמידה. העתקת תכני האתר והדפסתו לחוברת הכוללת שאלות שינון וחזרה, וכן מילוי החוברת כדרך למידה, אינה מעודדת עניין חשיבה ושמחה בלימוד ואינה מומלצת כדרך להוראת תנ"ך.

ח. בחינות הברות תשפ"ג

[בקישור הבא](#) תמצאו את המסמכים הנדרשים לבחינות הברות:

- מפרט היבחנות לברות חורף ולברות קיץ.
- מסמך התאמות לברות חורף ולברות קיץ, התלמידים הזכאים להתאמות זכאים להיבחן כך גם במהלך השנה כתרגול להיבחנות במבחן הברות.
- בגרורות משנים קודמות.
- תאריכי בחינות הברות בתשפ"ג מפורסמים [באגף הבחינות](#)

ח1. הערכה בית ספרית בתנ"ך בכיתות יא – יב תשפ"ג

ראו לעיל סעיף ד1

ח2. חלופות הערכה ביחידות ההגבר

בתי ספר המלמדים ברמת 5 יח"ל, נדרשים להערכה חלופית ביחידות ההגבר. הצעה לחלופות [בקישור](#) לאישור הוראת יחידת ההגבר "קום והתהלך" יש לפנות לגבי אסתר גרוסברג grosbergaa@gmail.com את הציונים של שלושת נושאי ההגבר שנלמדו בכיתות י עד לתשפ"ב ועד בכלל יש לדווח במשותף בסוף כיתה י"ב (שאלון 2583). יש לעקוב אחר ההוראות של אגף הבחינות בנוגע לדרך הדיווח.

ח3. מבחני ברות מועד חורף

שימו לב: כאמור לעיל בסעיף ד4, החל מתשפ"ג ניתן לכלל התלמידים בכיתה י"א להיבחן בשאלון של 3 יח"ל במועד חורף וכבעבר במועד חורף י"ב. ראו עדכון בנושא [באתר אגף בחינות](#). שאלון 2372 (השלמת יחידה א' לעולים חדשים, נבחני משנה) מתקיים במועד קיץ בלבד.

ח4. שאלוני מפמ"ר לתלמידים כבדי ראייה או שמיעה

בתי ספר בהם יש תלמידים כבדי ראייה או שמיעה שזכאים למבחן מפמ"ר, צריכים ליצור קשר עם חנן צוקר מרכז המקצוע ולהגיש תוכנית לימודים ייחודית בתחילת השנה עד לתאריך 1.11.22. הגשת תוכנית הלימודים ואישורה היא תנאי מוקדם להגשת מבחן שונה שמוגש בסוף שנת הלימודים. המבחן לתלמידים יהיה מבוסס על שאלות משנים קודמות ובעת הגשתו יש לציין ליד כל שאלה מאיזה שאלון נלקחה ומאיזו שנה. כתובת המייל של חנן היא

zuckerc64@gmail.com

ח. כתיבת עבודות גמר

כתיבת עבודת גמר בתנ"ך מהווה הזדמנות לתלמיד לקראת סוף הלימודים הפורמליים, לעיין, ללמוד ולהעמיק בנושא הקרוב לליבו. אנו שמחים לעודד ולתמוך בתלמיד המוכן לחוויה משמעותית זו.

נוהל לכתיבת עבודת גמר ראו - [כתיבת עבודת גמר](#)

ט. בגרות לנבחני משנה

נבחני משנה הרוצים להשלים מבחני עבר יפעלו על פי הטבלה הבאה.

(החל מתשפ"ד ישונה מבנה ההבחנות לנבחני משנה)

מועדי היבחנות	סמל חדש	סמל ישן	יחידה	היקף יח"ל
חורף וקיץ	2382	2104	יחידה א' (נבחני משנה)	3 ו-5 יח"ל
	2381	2112	יחידה ב'	3 יח"ל
	2371	2103	יחידה ג'	
קיץ בלבד	2581	2115	יחידה ב'	5 יח"ל
	2571	2212	יחידה ג'	
	2582	2116	יחידה ד' (נבחני משנה)	
	2372	900411	יחידה א' (נבחני משנה)	עולים חדשים
חורף וקיץ	2384	900401	יחידה ב'	
	2374		יחידה ג'	

ז. נבחני משנה - הערות :

- נבחני משנה שנבחנו לפני הרפורמה וברצונם לשפר את ציונם בשאלון 2212, צריכים להיבחן בשאלון 2571, למרות פערי החומר שבין השאלונים, ראו במפרט ההיבחנות.
- נבחני משנה שרוצים לשפר את ציונם בשאלון 2116 (יחידת ההגבר), צריכים להיבחן בשאלון 2582 הכולל גם את נושא הגמול, ראו במפרט ההיבחנות.
- עולים חדשים שנבחנו כנבחני משנה, ונבחנו לפני הרפורמה וברצונם לשפר את ציונם בשאלון 900401, צריכים להבחן בשני שאלונים - 2384 וגם 2374.
- בשאלון 2382 (השלמת יחידה א' ל-3 או 5 יח"ל), החל מתשע"ט יש לענות על פחות שאלות מבעבר, עיינו במפרט.
- נבחני משנה המעוניינים להשלים ל 5 יח"ל וברשותם ציונים משאלונים 2383, 2381, 2371 יכולים להבחן החל מתשפ"ב בשאלון 2572. הנחייה זו תקפה לשנת תשפ"ג בלבד.

ט. פיתוח מקצועי

10. השתלמויות

בשנת הלימודים תשפ"ג, תיפתח מערכת מצפן, מערכת חדשה לניהול הפיתוח המקצועי. המערכת מחוברת למערכות ניהול ידע של המשרד ותאפשר תכנון וניהול תהליכי הפיתוח המקצועי מבוססי נתונים ומותאמים לצרכי בית הספר כארגון ועובד ההוראה כפרט.

ההרשמה של כל מורה לתהליכי הפיתוח המקצועי תהיה דרך פורטל עובדי הוראה במרחב פיתוח מקצועי והדרכה. עובד ההוראה ייכנס באמצעות ההזדהות אחידה, ויוצע לו מגוון אפשרויות הלמידה המותאמות לצרכיו, בהתאם למקצוע ההוראה, התפקיד והשיוך המוסדי.

במהלך הקיץ התקיימה ההשתלמות הקיץ המרכזית של מורי התנ"ך. בנוסף לכך נקיים במהלך השנה השתלמויות נוספות.

1) השתלמות "על הפרק" מגוון סוגיות בהוראת תנ"ך בחטיבה ובתיכון

2) הוראת תנך לתלמידים מתקשים ולתלמידי חינוך מיוחד

3) הוראת תנ"ך בחטיבה

4) הוראת ספר מלכים

5) הוראת רוחב בספר בראשית למשתתפי הפיילוט (שאלונים 2361, 2561)

6) הוראת תנ"ך לרמ"ים

ההרשמה תפתח לקראת תחילת שנה"ל ואנו נשלח קישור במייל ובקבוצות הווטסאפ.

2ט. הכוורת - על יסודי

לקראת השקת הרפורמה להתחדשות הלמידה במקצועות המח"ר, הוקמה עבור מורי העל יסודי חט"ב והתיכונים, פלטפורמת למידה לפיתוח מקצועי, מקוונת חדשנית, במנות קטנות ובהתאמה אישית.

בכוורת יחידות א-סינכרוניות מקוונות, מושקעות וידידותיות, של 3 שעות למידה עצמית בבית בכל זמן ומכל מקום, והמורה יכול לבחור לעצמו את התכנים שהוא חושב שסייעו לו באופן מקצועי, תוך צבירת גמול.

הפלטפורמה פתוחה עבור כלל עובדי ההוראה כבר עכשיו, ובהדרגה עולים בה יותר ויותר תכנים העוסקים בהענקת כלים למורים לעקרונות פדגוגיים, תפיסות חינוכיות ומיומנויות כמו: לומד עצמאי, למידה בינתחומית ורב תחומית, חשיבה וחקר, רעיונות גדולים, SEL בתחומי הדעת, מיומנויות כתיבה, המורה כמנחה, מיומנויות 2030 ועוד.

למורי המח"ר, לצד כלים בנושאים כלליים, יעלו יחידות קטנות של 3 שעות דיסיפלינריות שיכולות להעשיר את המורים ולסייע באתגרים, בהשראה ובעוד.

בנוסף במשושה המכונה "כאן מתחילים" יחידות מקוונות ללמידה עצמית המסבירות והמבהירות את הרפורמה בצורה מאירת עיניים ומדוייקת.

ניתן ללמוד באמצעות הכוורת באחד מ4 ערוצים.

א. הערוץ הגמיש - המורה בוחר יחידות לפי צרכיו, רצונו ורצונותיו, בליווי מנטור המסייע למורה בדרכו, ומהווה כתובת אנושית לתמיכה, ועידוד. מסלול זה כבר פתוח ללמידה החל מתחילת יולי!

ב. הערוץ המשולב - מסלול המשלב בין יחידות ותכנים הנלמדים במסגרות אחרות (השתלמויות בית ספריות | פסגות | מפמרים | אחר) ויחידות מתאימות בכוורת, או יחידות לבחירת המורה בכוורת. ניתן יהיה לשלב יחידות כוורת בהשתלמויות בית ספריות. המסלולים המשולבים יתחילו לפעול בשנת הלימודים הבאה.

ג. הערוץ הממוקד - השתלמויות מקוונות מונחות של 30 שעות, לפי נושא/מסלול או תוכן מוגדר. מידע בנושא הערוצים הממוקדים בתחום הדעת ניתן לקבל מהמפמ"ר וצוות המדריכים.

ד. למידה עצמית, ללא גמול - פתוחה תמיד לכל מורה, 365 ימים בשנה 24/7.

מוזמנים להיכנס ולהתרשם מהפלטפורמה והעושר שמתחיל להיווצר ועוד ילך ויגדל, וחוויות למידה חדשנית ומהנה.

[לסרטון הסבר לחצו כאן](#)

[להתרשמות מהסביבה לחצו כאן](#)

[להרשמה למסלול הגמיש בסמסטר קיץ לחצו כאן](#)

30. פיתוח מקצועי - קהילות מורים לומדות

קהילת מורים לומדת מהווה בית מדרש חי תוסס ויוצר למורים. חברי הקהילה שומעים ומשמיעים מתנסים ומשתפים ובונים, מתוך הלימוד המשותף, קומה נוספת בהוראה. בשנת הלימודים הקרובה יפעלו קהילות בית ספריות במחוזות שונים. קהילה תהי מורכבת ממורים בשלושה - ארבעה מוסדות שיובילו תהליך של התחדשות בהוראת התנ"ך בבית ספרם. הקהילות הן בשיתוף "לב לדעת" ויונחו על ידי מנחים מקצועיים מן השורה הראשונה. בתי ספר סמוכים באותו המחוז המעוניינים להתאחד ולהקים קהילה מוזמנים לפנות למדריך המחוזי.

40. קהילת רכזי תנ"ך

תפקיד הרכז מתחיל בשיבוץ מורים בכיתות ובדיקה שההוראה תואמת את תכנית הלימודים, אולם הוא עשוי להגיע לכך שעבודת הרכז בסיוע המורים בצוות תהפוך את מקצוע התנ"ך למקצוע מוביל במרחב הבית ספרי. על מנת לתת לרכזים כלים למנף את תפקידם יצרנו קהילת רכזים מקוונת. את הקהילה בשיתוף עם לב לדעת ומכון מופ"ת יובילו מנחים מקצועיים שזכו לתשבחות רבות. מוזמנים להצטרף. ההרשמה תפתח לקראת תחילת שנה"ל ואנו נודיע על כך למורים.

י. דרכי התקשרות והעברת מידע

1. הדרכה

מערכת החינוך הישראלית מטמיעה בשנת הלימודים תשפ"ג את תכנית הגפ"ן – גמישות ניהולית פדגוגית. בית הספר, מקבל מעתה משאבים בסלים שונים לטובת העשייה החינוכית – לימודית בבית ספרו, ויכול להתאים את הדגשים, הצטיידות בית ספרית ואת התכניות אותם יפעיל, לאוכלוסיית התלמידים והמורים ולקהילה בהם הם פועלים. אחד השינויים המרכזיים עבורנו הוא שינוי מתווה ההדרכה אליו היינו רגילים. ימי ההדרכה כפי שהתקיימו עד תשפ"ב, עוברים למתווה אחר, במסגרתו מנהל בית הספר רוכש את שעות ההדרכה המתאימה לבית ספרו בהתאם לשיקול דעתו והתעדוף שלו. בתי ספר שרכשו הדרכה במערכת הגפ"ן יקבלו הדרכה בהתאם להיקף הרכישה. שינוי משמעותי נוסף הוא העברתם של הקולות הקוראים מן המטה אל בחירת בתי הספר והרשויות מתוך תקציבם. מדובר במהלך רחב מאד היוצא לדרך ומלווה באופן טבעי בהרבה מורכבויות, חששות וצורך בתקון והתאמה תוך כדי תנועה.

אנו נסייע בתהליכי ההוראה הלמידה והערכה אותם אתם מפעילים, תוך התאמה למסגרות החדשות. הפיתוח המקצועי וקהילות המורים ימשיכו לתת מענה פדגוגי למורים ולתמוך בהם. ביחד נבין את האתגרים וננסה למצוא להם פתרונות לשנה הקרובה בפרט, ולשנים הבאות בכלל.

בשנה הקרובה בכל מחוז ימונה מדריך מחוזי בתנ"ך. מדריך זה יקיים מפגשים בזום עם כלל הרכזים והמורים במחוז בנושאים שונים. במהלך המפגשים יוכלו הרכזים והמורים לשאול שאלות ולקבל מידע. המדריך לא יוכל לתת הדרכה צמודה לבתי ספר. לפרטים על [צוות הדרכה ופיקוח תשפ"ג](#)

2. אתר תנ"ך במרחב הפדגוגי

באתר התנ"ך מצויים תכנים ומידע הדרוש למורים במהלך שנת הלימודים. בכל הערה הקשורה למבנה האתר ותכניו אנא שלחו מייל לכתובת המצורפת ואנו נשמח לשמוע את הערותיכם ולענות על שאלותיכם atartanach@gmail.com

3. רישום לקבוצת מייל ולקבוצות וואטסאפ

אנו מבקשים מכל המורים להירשם לקבוצת המייל של מורי תנ"ך על-יסודי, כך נוכל לשמור על קשר ישיר עם כל אחד ואחת מכם. נא הירשמו [בקישור](#) הבא.

קבוצות הוואטסאפ הביאו ברכה רבה להוראה ושיתוף הרעיונות והחומרים בקבוצות אלו הוא בבחינת "איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק" (יש' מא, ו) לקראת תשפ"ב נפתח קבוצות וואטסאפ חדשות. פרטים על הקבוצות השונות וקישור להרשמה ניתן למצוא [בקישור הבא](#)

יא. ימי שיא בתנ"ך

כאמור בפתח הדברים, מרכזיותה של הוראת התנ"ך בעיצוב זהות יהודית דתית וציונית, מחייבת הרחבת גבולות העיסוק בתנ"ך מחוץ לגבולות הכיתה. אנו מציעים [מגוון פעילויות וימי שיא](#) כל בית ספר מוזמן להתאים את הפעילויות השונות לאוכלוסיית בית הספר שלו.

יב. חידון התנ"ך

קיומו של חידון התנ"ך העולמי לנוער ביום העצמאות הוא תוצר של היערכות ולימוד לאורך השנה. בכל שלב הנציגים לומדים באופן נרחב את פרקי התנ"ך, ומתמודדים לקראת השלב הבא בחידון עד למעמד החידון העולמי. מעבר לזכות הגדולה בלימוד התנ"ך, ההשתתפות בחידון מעניקה לתלמיד הטבות במסגרת לימודי תחום הדעת בתיכון. אנו קוראים לכם המורים לתנ"ך, לעודד את תלמידכם לקחת חלק בחוויה לימודית זו, ולסייע בידם בהיערכות לקראת כל אחד משלבי החידון. פרטים על ההשתתפות בחידון ניתן למצוא ב [אתר חידון התנ"ך](#).

תהליך שכלול וקידום הוראת התנ"ך בחמ"ד הוא תהליך אינסופי. לא עלינו המלאכה לגמור, אבל אין אנחנו בני חורין להבטל ממנה. בשם ה' נעשה ונצליח.

ד"ר איילת סיידלר מפמ"ר תנ"ך בחמ"ד
וצוות תנ"ך חמ"ד

העתקים:

גב' שוש נגר, מ"מ ראש מינהל החמ"ד
ד"ר מירי שליסל יו"ר המזה"פ
הרב יובל אוליבסטון, ס. יו"ר המזה"פ
מר יובל סרי, ראש אשכול מורשת במזה"פ
מר בעז קולומבוס, מפ"א עי"ס
גב' דסי בארי, מנהלת האגף לחינוך על-יסודי
מר דויד גל, מנהל אגף בכיר א' - בחינות
מנהלי מחוזות
מחמ"דים
מדריכי תנ"ך מנהלים רכזים ומורים